DOMSTOLENS DOM
6. april 1995 *

I sag C-439/93,

angående en anmodning, som Frankrigs Cour de cassation i medfør af protokollen af 3. juni 1971 vedrørende Domstolens fortolkning af konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende sag,

Lloyd's Register of Shipping

mod

Société Campenon Bernard,

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af artikel 5, nr. 5, i ovennævnte konvention af 27. september 1968 (EFT 1978 L 304, s. 17), som ændret ved konventionen af 9. oktober 1978 om Kongeriget Danmarks, Irlands og Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirlands tiltrædelse (EFT L 304, s. 1, og — den ændrede tekst — s. 77),

har

* Processprog: fransk.

DOMSTOLEN

sammensat af præsidenten, G.C. Rodríguez Iglesias, afdelingsformændene F.A. Schockweiler (refererende dommer), P.J.G. Kapteyn og C. Gulmann samt dommerne C.N. Kakouris, J.C. Moitinho de Almeida, J.L. Murray, D.A.O. Edward og J.-P. Puissochet,

generaladvokat: M. B. Elmer
justitssekretær: assisterende justitssekretær H. von Holstein,

efter at der er indgivet skriftlige indlæg af:

— The Lloyd's Register of Shipping ved advokaterne Didier Le Prado og Luc Grellet, Paris

— Société Campenon Bernard ved advokaterne André Moquet og Arnaud Lyon-Caen, Paris

— den franske regering ved sous-directeur à la direction des affaires juridiques Catherine de Salins, Udenrigsministeriet, og secrétaire des affaires étrangères Nicolas Eybalin, sammesteds, som befuldmægtigede

— den græske regering ved assisterende juridisk konsulent Michail Apessos og fuldmægtig Vassileia Pelekou, som befuldmægtigede

— Det Forenede Kongerige ved Susan Lucinda Hudson, Treasury Solicitor's Department, som befuldmægtiget, bistået af Barrister Sarah Lee

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved juridisk konsulent Marie-José Jonczy, som befuldmægtiget,

på grundlag af retsmøderapporten,

efter at der i retsmødet den 10. januar 1995 er afgivet mundtlige indlæg af The Lloyd's Register of Shipping, af Société Campenon Bernard ved advokat Elie Kleiman, Paris, af den græske regering og af Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 21. februar 1995,

afsagt følgende

Dom

1 Ved dom af 26. oktober 1993 indgået til Domstolen den 10. november 1993 har Frankrigs Cour de cassation (herefter benævnt »Cour de cassation«) i medfør af protokollen af 3. juni 1971 vedrørende Domstolens fortolkning af konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, forelagt et præjudicielt spørgsmål vedrørende fortolkningen af artikel 5, nr. 5, i konventionen (EFT 1978 L 304, s. 17), som ændret ved konventionen af 9. oktober 1978 om Kongeriget Danmarks, Irlands og Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirlands tiltrædelse (EFT L 304, s. 1, og — den ændrede tekst — s. 77, herefter benævnt »konventionen«).

2 Spørgsmålet er blevet rejst under en sag anlagt af Campenon Bernard, et selskab efter fransk ret med hjemsted i Clichy (Frankrig) (herefter benævnt »Campenon Bernard«), mod The Lloyd's Register of Shipping, et »charity« efter engelsk ret med hjemsted i London (herefter benævnt »Lloyd's Register«), angående udførelsen af en kontrolopgave vedrørende betonstål.

3 I slutningen af november 1985 kontaktede Campenon Bernard Lloyd's Register's franske filial for at få foretaget en kontrol af betonstål, som selskabet skulle bruge ved bygningen af en motorvej i Kuwait. Opgaven bestod i at undersøge, om betonstålet opfyldte en amerikansk teknisk norm, som af Ministeriet for Offentlige Arbejder i Kuwait var indføjet i udbudsbetingelserne, og i bekræftende fald at udstede et overensstemmelsescertifikat.

4 Efter forhandlinger afgav Campenon Bernard i et brev af 3. december 1985 ordren til den franske filial. I brevet præciseredes det, at undersøgelsen skulle finde sted i Spanien og udføres af Lloyd's Register's spanske filial. Endvidere var det anført, at betalingen skulle ske i pesetas. Den 9. december 1985 meddelte Lloyd's Register's franske filial, at den accepterede ordren.

5 Selv om Lloyd's Register's spanske filial havde udstedt overensstemmelsescertifikater, afviste Ministeriet for Offentlige Arbejder i Kuwait betonstålet, fordi det ikke opfyldte den amerikanske tekniske norm.

6 Efter en rykker fra Lloyd's Register's franske filial betalte Campenon Bernard den 2. februar 1988 den faktura, den spanske filial havde sendt til selskabet, men forbeholdt sig sine rettigheder. Da selskabet fandt, at Lloyd's Register med urette havde erklæret stålet i overensstemmelse med den amerikanske tekniske norm, anlagde det derefter erstatningssøgsmål ved Tribunal de commerce de Paris mod Lloyd's Register ved dets franske filial.

7 Lloyd's Register gjorde gældende, at de franske domstole savnede kompetence.

8 Førsteinstansen forkastede kompetenceindsigelsen under henvisning til bestemmelser i national ret. Først i appelinstansen blev der taget stilling til indsigelsen på baggrund af konventionens artikel 5, nr. 1 og 5, som bestemmer følgende:

»En person, der har bopæl på en kontraherende stats område, kan sagsøges i en anden kontraherende stat:

1. i sager om kontraktforhold, ved retten på det sted, hvor den forpligtelse, der ligger til grund for sagen, er opfyldt eller skal opfyldes

...

5. i sager vedrørende driften af en filial, et agentur eller en lignende virksomhed, ved retten på det sted, hvor virksomheden er beliggende.«

9 Cour d'appel de Paris fastslog i sin dom af 5. juni 1991, at sagen vedrørte driften af Lloyd's Register's franske filial, jf. konventionens artikel 5, nr. 5, og at den derfor henhørte under rettens kompetence. I denne forbindelse bemærkede retten for det første, at den franske filial havde været Campenon Bernard's eneste forhandlingspartner, idet den havde forhandlet og indgået aftalen og desuden rykket selskabet for betalingen. Retten bemærkede dernæst, at det ikke havde nogen betydning, at forpligtelserne var opfyldt i Spanien. Ifølge Cour d'appel kræver konventionens artikel 5, nr. 5, ikke, at forpligtelserne skal opfyldes i den kontraherende stat, hvor centret for erhvervsudøvelsen er beliggende. At anerkende en sådan begrænsning ville være det samme som at fratage artikel 5, nr. 5, enhver selvstændig betydning i forhold til artikel 5, nr. 1, hvorefter retten på opfyldelsesstedet for den omtvistede forpligtelse allerede er kompetent.

10 Lloyd's Register ankede Cour d'appel's dom til kassation bl.a. med den begrundelse, at der forelå en tilsidesættelse af konventionens artikel 5, nr. 5. Ifølge Lloyd's Register vedrører en sag kun driften — i bestemmelsens forstand — af en filial, et agentur eller en lignende virksomhed, såfremt de forpligtelser, dette centrum for erhvervsudøvelsen har påtaget sig, skal opfyldes i den kontraherende stat, hvor det er beliggende.

11 På dette grundlag forelagde Cour de cassation ved dom af 26. oktober 1993 Domstolen følgende spørgsmål:

»Forudsætter begrebet 'i sager vedrørende driften af en filial ...' i artikel 5, nr. 5, i Bruxelles-konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, sammenholdt med konventionens artikel 5, nr. 1, nødvendigvis, at de forpligtelser, en filial har påtaget sig i hovedvirksomhedens navn, skal opfyldes i den kontraherende stat, hvor filialen er beliggende?«

12 Lloyd's Register har gjort gældende, at Domstolen i dommen af 22. november 1978 (sag 33/78, Somafer, Sml. s. 2183, præmis 13) fastslog, at reglen i artikel 5, nr. 5, omfatter tvister vedrørende de forpligtelser, virksomheden har påtaget sig på hovedvirksomhedens vegne, forudsat at disse forpligtelser skal opfyldes i den kontraherende stat, hvor den sekundære virksomhed er beliggende.

13 Ifølge Lloyd's Register er denne geografiske begrænsning i overensstemmelse med de processuelle hensyn, der ligger til grund for denne bestemmelse. Formålet med bestemmelsen er nemlig at åbne mulighed for, at en tvist, der udspringer af en filials faktiske virksomhed, af praktiske og bevismæssige grunde kan afgøres af retten på det sted, hvor filialen er beliggende.

14 Lloyd's Register har endvidere anført, at da en sekundær virksomhed heller ikke kan nøjes med at fremsende ordrer til hovedvirksomheden, men også må være med til at effektuere dem, og da en sekundær virksomheds virkefelt i denne henseende naturligt er begrænset til den kontraherende stats område, hvor den er beliggende, er kompetencereglen i artikel 5, nr. 5, kun begrundet, når de omtvistede forpligtelser, som den sekundære virksomhed har påtaget sig på hovedvirksomhedens vegne, skal opfyldes i den kontraherende stat, hvor den er beliggende.

15 Dette kan ikke tiltrædes.

16 For det første forudsætter artikel 5, nr. 5, efter sin ordlyd på ingen måde, at de forpligtelser, en filial indgår, opfyldes i den kontraherende stat, hvor filialen er beliggende, for at de henhører under dens drift.

17 For det andet ville den fortolkning, sagsøgeren i hovedsagen går ind for, bevirke, at artikel 5, nr. 5, ville miste næsten enhver praktisk betydning. Da sagsøgeren efter artikel 5, nr. 1, allerede kan indbringe en sag om kontraktforhold for retten på opfyldelsesstedet for den forpligtelse, der ligger til grund for sagen, ville artikel 5, nr. 5, overlappe denne bestemmelse, hvis den kun fandt anvendelse på de af filialen indgåede forpligtelser, som skal opfyldes i den kontraherende stat, hvor filialen er beliggende. Allerhøjst ville den i så fald udgøre endnu en speciel kompetenceregel i tilfælde, hvor opfyldelsesstedet for den omtvistede forpligtelse befinder sig i den kontraherende stat, hvor filialen er beliggende, men i en anden retskreds.

18 For det tredje bemærkes, at en sekundær virksomhed er et centrum for erhvervsudøvelsen, som udadtil varigt fremtræder som en repræsentation for hovedvirksomheden, med en ledelse og et udstyr, der sætter det i stand til at forhandle med tredjemand, således at denne, skønt han ved, at der eventuelt opstår en retlig forbindelse med den i en anden kontraherende stat hjemmehørende hovedvirksomhed, ikke behøver at henvende sig direkte til denne (jf. Somafer-dommen, præmis 12).

19 I konventionens artikel 5, nr. 5's forstand er en filial, et agentur eller en lignende sekundær virksomhed således en enhed, der kan være hovedforhandlingspartner eller endog den eneste forhandlingspartner for tredjemand ved indgåelse af kontrakter.

20 Der er imidlertid ikke nødvendigvis en snæver forbindelse mellem den enhed, som en kunde forhandler med og afgiver sin ordre til, og det sted, hvor ordren effektueres. Derfor kan forpligtelser henhøre under en sekundær virksomheds drift i konventionens artikel 5, nr. 5's forstand, selv om de skal opfyldes uden for den kontraherende stat, hvor den er hjemmehørende, eventuelt af en anden sekundær virksomhed.

21 I øvrigt er denne fortolkning i overensstemmelse med formålet med de specielle kompetenceregler. Som det fremgår af Jenard-rapporten (EFT 1979 C 59, særlig s. 22), giver disse regler nemlig sagsøgeren mulighed for at indbringe sagen for andre retter end retterne i den stat, hvor sagsøgte har bopæl, som følge af, at der er en særlig snæver forbindelse mellem retstvisten og den ret, der er kompetent til at afgøre den.

22 Herefter må den nationale rets spørgsmål besvares med, at begrebet »i sager vedrørende driften af en filial, et agentur eller en lignende virksomhed...« i konventionens artikel 5, nr. 5, ikke forudsætter, at de forpligtelser, en filial har påtaget sig i hovedvirksomhedens navn, skal opfyldes i den kontraherende stat, hvor filialen er beliggende.

Sagens omkostninger

23 De udgifter, der er afholdt af den franske regering, den græske regering, Det Forenede Kongerige og Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke erstattes. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN

vedrørende det spørgsmål, der er forelagt af Frankrigs Cour de cassation ved dom af 26. oktober 1993, for ret:

Begrebet »i sager vedrørende driften af en filial, et agentur eller en lignende virksomhed ...« i artikel 5, nr. 5, i konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, som ændret ved konventionen af 9. oktober 1978 om Kongeriget Danmarks, Irlands og Det Forenede Kongerige Storbritanniens og Nordirlands tiltrædelse, forudsætter ikke, at de forpligtelser, en filial har påtaget sig i hovedvirksomhedens navn, skal opfyldes i den kontraherende stat, hvor filialen er beliggende.

Rodríguez Iglesias Schockweiler Kapteyn

Gulmann Kakouris Moitinho de Almeida

Murray Edward Puissochet

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 6. april 1995.

R. Grass G.C. Rodríguez Iglesias

Justitssekretær Præsident